

Some girls want to go to Europe

LISETTE MA NEZA

Congo is van ons!

Mia Vaerman

Gezien op 10 september 2022
Campo Gent, in het kader van
Theaterfestival Vlaanderen 2022

Lisette Na Neza weet haar woorden zorgvuldig te kiezen. In haar *slam performance* 'Some girls want to go to Europe' wisselen scherp snijdende uitspraken en helende woorden elkaar perfect gedoseerd af. Dat maakt haar *slam poetry* even troostrijk als meedogenloos. Precies wat we nodig hebben in het verhitte woke debat van vandaag. Vandaar dat deze jonge artieste ook prijkt op de affiche van het Theaterfestival Vlaanderen.

21 SEPTEMBER 2022

Europalia Trains & Tracks vroeg slam-dichter en muzikante Ma Neza om een *Afro-European* reisverslag. Dus stapte ze de trein op en toerde kriskras van Brussel naar

Parijs, via Marseille en Barcelona tot Madrid en Lissabon, dan weer terug naar Brussel en nog even door tot Berlijn..Indrukken opdoen, praten met andere Europeese inwoners met Afrikaanse roots, mijmeren, dichten, auditief en visueel documenteren. Ze deed dat in de voetsporen van fotograaf en journalist Johny Pitt en diens boek 'Afropean' (2019). Zijn relaas over de vele creatieve culturele verbindingen en het rijke idee van een transcontinentale identiteit diende haar als uitgangspunt.

Lisette Ma Neza is Nederlandse met Rwandeese roots. 'In Nederland geboren, in Afrika gemaakt' vertelt ze zelf. Ze spreekt Nederlands, Engels en het Rwandeese Kinyarwanda, maar evengoed dicht ze in het Frans, tussendoor. ('C'est l'histoire de la petite soeur, qui a mal au coeur,...'). In de KVS, afgelopen maart, luidde de voorstelling nog: 'l'Europe Noire, Some girls want to go to Europe'. Die Franse titel is in het Theaterfestival weggefallen.

In België ziet men Lisette Ma Neza als een Nederlandse, in Afrika als Europees en in Europa als zwart, maar in Brussel voelt ze zich Lisette. Daar studeerde ze film aan Luca school of Arts. In 2017 won ze er het Belgisch Kampioenschap Poetry Slam – gekke combinatie: kampioenschap en poëzie, maar een theaterfestival is in zekere zin ook een wedstrijd. In Rio de Janeiro werd ze zelfs vicewereldkampioen. Naast filmen en poëzie schrijven, zingt en performt ze ook. Al die elementen verbindt ze in 'Some Girls want to go to Europe' tot één voorstelling mét orkest en dans, uitgevoerd door een grote groep muzikanten en dansers.

De herneming in Campo voor het Theaterfestival ging blijkbaar door met een gewijzigd gezelschap, want de trompettist en gitarist die in de *credits* vermeld worden ontbraken op het appél, net als één van de twee percussionisten. Het voelde in elk geval ook wat afgeslankt aan – de sfeer was intiem, maar ook wat kaal. Neergezet op aanvraag/herhaling op verzoek. Misschien is die strakke herneming van voorstellingen haar meug niet.

Al heeft Lisette Man Neza een erg levendige en speels manier om haar teksten aan elkaar te rijmen/lijmen. 'Leer ons ademen' verzoekt ze opeens de percussionist, en 'dans alsof je hier alleen bent' vraagt ze de danseres (hoe doe je dat: verschrikkelijk harde verhalen dansen op een rechthoek van licht links op de scène? vraag ik me de hele tijd af – ze slaagt er wel in).

'Speel eens alsof je het neefje van iemand bent en alsof je wou dat ze het kon horen' draagt ze ook de pianist op. Die pianist bepaalt sterk de (zachtzoete) sfeer die onder en tussen de teksten klinkt. Na Nesa zelf zingt nogal schrill en met een lichte soul/gospel ondertoon (ze spreekt meestal ook met een opvallend Nederlands hoge stem), maar als ze overstapt naar de onverbloemd pijnlijke thema's - de Rwanda genocide, racisme, haar moeders verdriet,... - zakt die stem juist naar een zeer donkere toon. Ongewild, lijkt het, maar zeer gepast.

'De blanke man stamt liever af van de aap, dan van de Afrikaan.'

De Europa-Afrika-reis komt er al bij al niet veel aan te pas. Twee keer zet ze een samplen aan van vele stemmen die door elkaar heen commentaar leveren ('Waarom spreken ze over cholera en wafels als ze over België spreken, en niet over hun gewelddaden in de twee afgelopen eeuwen?' hoor ik iemand in het Engels vragen). Maar een echt verslag van haar reis door Zwart Europa krijg je niet. Haar eigen verhaal primeert in een poëtisch meanderen door de

verschillende bronnen die haar hebben gevoed. Misschien spreekt die idee op zich al genoeg tot de verbeelding?

Ook film blijft beperkt tot twee fragmenten. Eén fantastisch beeld staat op de muur achteraan geprojecteerd: dat van een zwarte schaduw op een witte achtergrond. Is dat een zwarte man? Of gewoon: een man (wit of zwart) in zijn schaduw? Even komt de figuur in beweging. Het tweede filmisch stukje toont een zwart vrouwenhoofd dat door steeds meer witte handen steeds agressiever wordt aangeraakt – bepoteld, zeg maar. In de ondertitels lees je op het einde: ‘De blanke man stamt liever af van de aap, dan van de Afrikaan.’ Een harde en extreem grove uitspraak. Zelf heb ik die nog nooit ergens gehoord, maar dat is allicht omdat ikzelf zo’n woorden niet naar mijn hoofd geslingerd krijg...

Ook het autobiografische verhaal van ‘het meisje dat haar moeder wil troosten, maar niet weet dat je Rwandese moeders niet kan troosten’ is genadeloos, en dan is er nog de vrouw die vlucht voor het geweld en in haar paniek niet haar kind, maar de kip in haar armen heeft meegesleurd – vertellingen die amper uitgesproken kunnen worden, en die Ma Neza toch onder woorden brengt. Vaak eindigt ze die verhalen abrupt, zonder de zin af te maken. Het is wel duidelijk zo, en laten we er verder maar over zwijgen... Fenomenaal is haar replek op de grove racistische gezangen in 2018 op Pukkelpop. ‘Congo is van ons’ zingt ze met haar diepste stem, en zij mag dat zingen.

En toch, doorheen die ondraaglijk donkere herinneringen, weeft ze verzen van lichtheid en warmte, met tedere gedachten van anderen, van zichzelf. Zacht neuriet ze liedjes van verbinding en van liefde. Veel liefde. ‘Heel veel mensen zoeken het morgen, of straks, of later, maar geluk is vandaag’ vertelde haar vader haar, en zingt ze nu voor ons - op blote voeten, in een vrolijk gele jurk.